

**УЖЫВАННЕ БЫТАВОЙ ЛЕКСІКІ АНГЛАМОЎНАГА
ПАХОДЖАННЯ Ё БЕЛАРУСКІХ ПЕРЫЯДЫЧНЫХ ВЫДАННЯХ
КАНЦА XX – ПАЧАТКУ XXI СТСТ.**

М.Л. Савасцюк

Белорусский государственный университет, г. Минск

З кожным годам у беларускую мову трапляе ўсё больш англамоўных запазычанняў, якія даволі хутка набываюць сваю папулярнасць і становяцца неад’емнай часткай беларускай мовы. Да адной з самых ілюстратыўных у дачыненні да гэтай з’явы можна аднесці бытавую лексіку. Таксама трэба адзначыць, што некаторыя словы трапляюць у беларускую мову ў якасці лексем, якія абазначаюць спецыфічныя паняцці і тэрміны, але апошнім часам за даволі кароткі прамежак часу іх ужыванне становіцца настолькі актыўным, што такія словы становяцца агульнаўжывальнымі і мяняюць сваю прыналежнасць да груп адпаведна лексіка-семантычным характарыстыкам. Такім чынам, у сваім даследванні мы паставілі мэтай выявіць, на колькі актыўна ўжываецца англамоўная запазычаная лексіка бытавой сферы. Для гэтага быў прааналізаваны шэраг беларускіх часопісаў і газет за перыяд з 1990 па 2015 год. Да лексікі бытавой сферы мы аднеслі словы, якія абазначаюць назвы страў, ежы, напояў; адзення, абутку і аксесуараў; назвы стыляў у адзенні і тканін, якія актыўна ўжываюцца ў бытавым асяроддзі; назвы будынкаў і памяшканняў, устаноў; адносна распаўсюджаных у быце назвы транспартных сродкаў; назвы бытавой тэхнікі, аргтэхнікі і канцэлярыскіх прыналежнасцей; назвы сродкаў гігіены; назвы сістэм і спосабаў абслугоўвання.

Лексіка, якая абазначае назвы страў і ежы: *баунці* ← *bounty* “Усё для таго, каб як мага больш “пракруціць” рэкламы пра абрыдлыя “снікеры”, “баунці”, “твіксы” і інш..” (Звязда, 03.01.1995); *бекон* ← *becon*; *біфштэкс* ← *beefsteak* “Каўбаса сялянская смажаная, шніцэль са свініны, біфштэкс з ялавічыны – па 35-42 капейкі.” (Народная Воля, 04.12.2003); *бубльгум* ←

bubblegum; *бургер* ← *burger* “Акцэнт будзе зроблены на натуральныя інгрэдыенты: піцу, бургеры, салаты, сушы, славянскую і беларускую кухню.” (Універсітэт, 16.02.2015); *гамбургер* ← *hamburger* “Але аднойчы ў яго басейн трапляе анёл у выглядзе прыгожай жанчыны, якая любіць чыпсы і гамбургеры.” (Звязда, 15.04.2005); “Хацелася паспытаць штосьці беларускае (хопіць з мяне ўжо піцы і гамбургераў).” (ЛіМ, 09.12.2005); *грыль* ← *grill*; *гумка* ← *gum* “Мікрасхемы, вырабленыя ў Малайзіі ці Індыі, нічым не адрозніваюцца паміж сабой – таксама як і смак “Кока-колы” ці гумкі “Уінтэрфрэш”.” (Наша Ніва, 22.07.2005); *джэм* ← *jam* “Васіль складаў пятакі й дзесяткі ў слоікі з-пад вішнёвага джэму і асцярожна апускаў на дно.” (Наша Ніва, 21.07.2006); *кекс* ← *sakes*; *кетчуп* ← *ketchup* “Адамыч купляў хот-догі, шчодро пераліваючы іх кетчупам, а зяць сядзеў у машыне.” (Наша Ніва, 07.07.2006); *корнфлэкс* ← *cornflakes*; *крэкер* ← *cracker* “Не трэба ўжываць у асноўнай дыеце наступныя прадукты харчавання: модныя цяпер чыпсы і крэкеры.” (Звязда, 29.03.2000); *лівер* ← *liver*; *лумы* ← *lump*; *лярд* ← *lard*; *пікулі* ← *pickles*; *пон-корн* ← *pop-corn*; *пудынг* ← *pudding*; *рамштэкс* ← *rump-steaks*; *рол* ← *roll* “Яму, праўда, даверылі толькі разразаць ролы – але ў наступны прыезд Хлястоў настроены зрабіць сушы самастойна.” (Чырвоная змена, 23.06.2006); *ростбіф* ← *roast beef*; *сандвіч (сэндвіч)* ← *sandwich* “Вытворцы і тут знайшлі выйсце: выпусцілі патэльнію са шматслойным дном у выглядзе сэндвіча.” (Звязда, 09.04.2005); *снікерс* ← *snickers* “Сын знакамітага Бандарчука паведаміў сучаснаму пакаленню “кока-колы” і “снікерсаў” пра такую амаль невядомую, ці нават непрыстатную вайну навейшай гісторыі, як вайна ў Афганістане.” (Культура, №44, 24.10.-04.11.2005); *стэйк* ← *steak*; *тост* ← *toast* “Джо сеў, разлупіў іх, зрабіў тосты і засыпаў у гарачую вадку распушчальнай кавы.” (Дзеяслоў, №2, 2006); *фішбургер* ← *fish burger*; *хот-дог* ← *hot dog* “Адамыч купляў хот-догі, шчодро пераліваючы іх кетчупам, а зяць сядзеў у машыне. (Наша Ніва, 07.07.2006); *хэпі міл* ← *happy meal* “Там ужо дарослай дзяўчынцы, якая глядзіць на многіх сваіх сверснікаў як на малых, захацелася стаць уладальніцай “хэпі міл”.” (Звязда, 01.10.2004); *чуінгам* ←

chewing gum; чызбургер ← *cheeseburger*; чыкенбургер ← *chicken burger*; чыпсы ← *chips* “Не трэба ўжываць у асноўнай дыеце наступныя прадукты харчавання: модныя цяпер чыпсы і крэкеры.” (Звязда, 29.03.2000); “...А таксама для вытворчасці бульбянога пюрэ і чыпсаў.” (Народная Воля, 25.02.2005); чэстэр ← *Chester*.

Пры агульнай колькасці запазычанняў дадзенай падгрупы ў 33 лексічныя адзінкі, у беларускамоўным перыядычным друку з іх ўжыта 45,5%.

Лексіка, якая абазначае назвы напояў: брэндзі ← *brandy* “У пераднавагоднія дні полацкія мытнікі спынілі вываз ... 150 скрынак з моцным напоем “Брэндзі”.” (Звязда, 06.01.1995); віскі ← *whisky* “Запэўніваем, што гатовы здаволіцца чаркай і шкваркай, а ўпакоўкамі скупляем марціні і віскі.” (Народная Воля, 24.12.2014); “Дастаў захаваную пінту шатландскага віскі і змяшаў яго з вадой.” (Дзеяслоў, №2, 2006); глог ← *grog*; джын ← *gin*; джын-тонік ← *gin-tonic* “Напрыклад, варта было Палынцову выпіць джыну-тоніку, жонка абавязкова ўнюхае.” (Вожык, №5, 2007); джэкфрут ← *jackfruit* “Беларускі рэцэпт: выварыць джэкфрут у какосавым малацэ. (Чырвоная змена, 09.09.2005); кактэйль ← *cocktail* “Ужываць пратэінавыя кактэйлі і розныя дабаўкі, як бы ні распаўнела, не стану.” (Чырвоная змена, 09.09.2005); “Пры авітамінозах рэкамендуецца такі танізіруючы кактэйль...” (Звязда, 04.11.2006); “Давялося прыдумаць новую схему – каб не марнаваць шмат часу, але паспець выпіць віна, пакаштаваць кактэляў.” (Звязда, 07.06.2007); кока-кола ← *coca-cola* “Сын знакамітага Бандарчука паведаміў сучаснаму пакаленню “кока-колы” і “снікерсаў” пра такую амальневядомую, ці нават непрыстатную вайну навейшай гісторыі, як вайна ў Афганістане.” (Культура, №44, 2005); “Вельмі ўжо неадольная спакуса ў некатрых нашых маладых людзей да розных там кока-колы, пепсі-колы, фанты і так далей. (Чырвоная змена, 28.08.2012); “Акрамя традыцыйных колы, фанты і спрайта, там былі чамусьці цыгарэты маркі “Vogue” і запальнічкі “Брыг”.” (Звязда, 02.10.2009); пермент ← *pepper-mint*; пепсі-кола ← *Pepsi-cola*; портэр ← *porter*; пуніш ← *punch*; ром ←

rum “У ім міжволі праглянуў пірат, якога я не мог уявіць без бутэлькі рому.” (Маладосць, №9, 2006); эль ← *ale*.

З пятнаццаці лексічных адзінак падгрупы ў друку на беларускай мове выкарыстаны 50%.

Лексіка, якая абазначае назвы адзення, абутку і аксэсуараў:
арганайзар ← *organizer*; *бермуды* ← *Bermuda* “Брыджы і бермуды са шлейкамі... выглядалі вельмі прывабна.” (Літаратура і Мастацтва, 01.06.2007); *бікіні* ← *Bikini* “Схаваць живот дапаможа ніз бікіні з максімальна высокай таліяй.” (Звязда, 12.07.2006); “У рэшце рэшт, ён на поўдзень ідзе. Там мора, пляж, загар, бікіні...” (Маладосць, №5, 2004); *блаўзер* ← *blouse*; *блэйзер* ← *blaser*; *бодзі* ← *body*; *брыджы* ← *breeches* “Брыджы і бермуды са шлейкамі... выглядалі вельмі прывабна.” (ЛіМ, 01.06.2007); *бутсы* ← *boots*; *буцы* ← *boots*; *бейсболка* ← *baseball cap* “Зрабеце нешта накшталт амерыканскай бэйсболкі.” (Наша Ніва, 07.07.2006); *джут* ← *jute* “Наблізіўся ўсутыч да маладзейшага пакорпаўся якую дробку секунды ў нагруднай кішэні джуту і высока ўскінуў перад самым бандыцкім носам руку з жоўтай карткай.” (Наша Ніва, 07.07.2006); *джынсы* ← *jeans* “Пасля таго, як Пеця з выглядам знаўцы адхіліў некалькі варыянтаў, прынеслі сапраўдныя джынсы фірмы “Lee”. (Вожык, №10, 2013), “Добра, што я ў джынсах сягоння. А то калгты, далібог бы, парваліся!” (Народная газета, 22.11.2005), “Такі жакет будзе стыльна выглядаць і са штанамі (джынсамі) і з сукенкамі (спадніцамі).” (Звязда, 02.10.2009); *джэмпер* ← *jumper* “І для высокіх людзей – мужчын і жанчын мы выпускаем калекцыю адзення “Каралеўскі памер” – камплекты парадку дзесяці мадэлей у розным спалучэнні: сукенкі, касцюмы, джэмперы, курткі... (Мінская праўда, 10.06.2006), “Дарэчы, дадайце ў гэтым сезоне пояс і адзявайце яго зверху плашчоў і паліто, сукенак і джэмпераў.” (Звязда, 02.10.2009); *кеды* ← *рус. кеды* ← *англ. Kads* “Вядома, было б зусім нялішнім, каб школа магла забяспечваць тымі ж красоўкамі, шыпоўкамі, кедамі, формай...” (Звязда, 14.06.2006); *кірзачы* ← *kersey* “Выпадала вольная часіна, - наводзіў марафет: выбрываўся, ваксаваў кірзачы і кіраваў у сяло, на танцы.”

(Звязда, 23.08.1990), “На мясцовым кірмашы гандляры ўстанаўліваюць палаткі, выкладваюць тавары... Але кірзачоў няма. (Звязда, 04.11.2006); *кліпсы* ← *clips*; *леггінсы* ← *leggings* “Насіце іх з міні-спадніцамі, міні-сукенкамі, шортамі ці пад легінсы.” (Звязда, 02.10.2009); *макасіны* ← *moccasin*; *максі* ← *maxi* “Футурыстычныя міні і рамантычныя *максі*, а таксама амаль поўная адсутнасць дэкору застаюцца сінонімамі элігантнага стылю.” (Мастацтва, №3, 2005); “Актуальны сілуэт “прамая лінія”, прычым чым даўжэй і таней, тым лепш, напрыклад, сукенка-максі ў стылі ампір.” (Звязда, 02.10.2009); *міні* ← *mini* “Насіце іх з міні-спадніцамі, міні-сукенкамі, шортамі ці пад легінсы.” (Звязда, 02.10.2009); *монакіні* ← *monokini* “Падтрымае і зрокава паменшыць живот шчыльная лайкра купальніка-монакіні цёмных таноў.” (Звязда, 12.07.2006); *піжама* ← *pyjama* “Сёлета прапаноўваецца і новая калекцыя начных кашуль і піжам ва ўсходнім стылі.” (Мінская праўда, 10.06.2006); *пінжак* ← *pea-jacket* “Гэта спадніца-аловак крыху ніжэй калена, нязменная баска, пінжак з дакладнай лініяй пляча і рэмень.” (Звязда, 02.10.2009); “А трохі вышэй – вісіць пінжак.” (Нардная Воля, 22.09.1995); *пуловер* ← *pull-over* “Што яна умела вязаць?.. Світэры, джэмперы, пуловеры...” (Маладосць, №12, 2005); *рэглан* ← *raglan*; *сафары* ← *safari*; *світэр* ← *sweater* “Падыходзіць да мяне прыгожая дзяўчына, апранутая ў бялюткі пуховы світэр, кланяецца і падае руку.” (Маладосць, №12, 2006), “На “Турніры чатырох” гульнявы світар з 24 нумарам, пад якім у зборнай выступаў Руслан, будзе падняты над трыбунамі “Мінск-Арэны”.” (Звязда, 10.02.2012); *смокінг* ← *smoking jacket* “Нават лёкаі-афіцыянты былі ў смокінгах!” (Полымя, №5, 2006); *стрынгі* ← *string*; *твістэр* ← *twister*; *тон* ← *top* “Абвешаныя біжутэрыяй дзяўчаты ў топіках з меліраванымі валасамі, хлопцы ў спартовых штанах... з гарэлкай, півам і запіवонам.” (Наша Ніва, 08.07.2005); *фрэнч* ← *French*; *футболка* ← *football* “Трачукін разгарнуў плечы аж напялася новая карычневая вельветава футболка.” (Дзеяслоў, №3, 2002); *цішотка* ← *T-shirt* “Чытачы “Нашай Нівы” прапанавалі вырабіць майкі (цішоткі) да стагоддзя газеты.” (Наша Ніва, 07.07.2006); *шорты* ← *shorts* “Што не падабаецца? Ян і

зразумела: няголены, у расцягнутаі футбалцы, аблезлых шортах, шлёпанцах і шкарпэтках.” (Маладосць, №5, 2004); “Былі штаны, а сталі шорты не ў аднаго начнога “чорта”.” (Вожык, №3, 2007); “Насіце іх з міні-спадніцамі, міні сукенкамі, *шортамі* ці пад легінсы.” (Звязда, 02.10.2009); *шўзы* ← *shoes*.

Падгрупа налічвае 26 запазычанняў, з іх у друку ўжыты 61%.

Лексіка, якая абазначае назвы стыляў у адзенні: *вэстэрн* ← *western* “Стыль “вэстэрн” носіць романтичны налёт: каўбойскія боты з карункавымі сукенкамі, а індзейскае понча – з калготкамі ў кветачкі.” (Наша Ніва, 08.07.2005); *мілітары* ← *military* “Стыль мілітары трывала замацаваўся ў топе модных кірункаў сезона.” (Звязда, 02.10.2009), “Мундзіры, касцюмы і курткі ў стылі “мілітары” на жанчынах. (ЛіМ, 01.06.2007); *унісэкс* ← *unisex*; *хот-куцюр* ← *hot cutuere*.

З чатырох лексічных адзінак падгрупы ў друку на беларускай мове выкарыстаны 50%.

Лексіка, якая абазначае назвы тканін і валокнаў: *бастон* ← *Boston*; *бельтынг* ← *belting*; *ватэрпруф* ← *waterproof*; *вельвет* ← *velvet* “Грачукін разагнуў плечы, выпнуў маладыя натрэніраваныя грудзі ўперад – аж напаялася новая карычневая вельветавая футболка, падыйшоў да стала...” (Дзеяслоў, №3, 2002), “Ці дазваляецца насіць у школу адзенне з джынсавых і вельветавых тканін?” (Чырвоная змена, 09.09.2005); *вельвецін* ← *velvet*; *дакрон* ← *Dacron*; *джынс* ← *jeans* “Акрамя асноўнай калекцыі, пакажам дадатковую, з белага джынсу.” (Культура, №43, 2005), “Сяргей апрануты ў чорныя скураныя штаны і джынсавую кашулю.” (ЛіМ, 03.11.2006), “Джынсавым тканінам у шкле не месца.” (Чырвоная змена, 09.09.2005); *джэрсі* ← *jersey*; *каверкот* ← *covercoat*; *камбрык* ← *cambric*; *кірза* ← *kersey* “А ў нас брыгадзір Платон – саракагадовы картаваты мужчына з маленькім дзюбатым носікам, у кірзавых салдацкіх ботах...” (Дзеяслоў, №1, 2002), “Але найбольш народны ў XX стагоддзі – кірзавы бот. Вырабляўся, ды яшчэ і вырабляецца ён з заменніка скуры – насычаная спецыяльнымі хімічнымі рэчывамі шматслойная баваўняная тканіна з кручаных нітак (па нямецку – *Kirsei*, ад англ. – *kersey*).” (Звязда,

04.11.2006); *ласцік* ← *lasting*; *ліберці* ← *liberty*; *лінолеум* ← *linoleum*; *мадапалам* ← *madopollam*; *малескін* ← *moleskine*; *махер* ← *mohair* “Усё вязалася з самых розных нітак... Калі для зімы – з шарсцяных нітак, воўны ці махеру.” (Маладосць, №12, 2005); *нансук* ← *painsook*; *нейлон* ← *nylon* “Ці даўно ў малодшых навуковых супрацоўніках хадзілі і марылі аб нейлонавай кашулі, балоневым плашчыку і джынсавых штоніках.” (Дзеяслоў, №1, 2005); *равендук*, *равентух* ← *ravenduck*, ням.*Raventuch*, гал.*ruwendock*; *рафія* ← *raffia*; *стрэйч* ← *stretch*; *сьюткейс* ← *suitcase*; *твід* ← *tweed* “Модны трэнд на восень і зіму – англійская правінцыя, а гэта і накідкі-пледы, і клетка, і паляўнічыя трафеі, плашчы з прарэзамі для рук, і, бязумоўна, цвід.” (Звязда, 02.10.2009); *твіл* ← *twill*; *тэрылен* ← *terylene*; *тэфлон* ← *Teflon*; *фланель* ← *фр. flanelle* ← *англ. Flannel* “Фланэлевы халацік “эканамічнага колеру”... Смурд хлоркі і бальнічнай ежы...” (Дзеяслоў, №6, 2005); *цвін* ← *twin*; *цік* ← *tick*, гал. *Tijk*; *цік* ← *teak*; *шавіёт* ← *chaviot*; *шэвіёт* ← *cheviot*; *эластан* ← *elastane* “У такіх калготках могуць не адпавядаць указанай на ўпакоўцы інфармацыя памер, таўшчыня вырабу, ўтраманне ў калготках лайкры і эластану.” (Звязда, 17.11.1999).

Да дадзенай падгрупы мы аднеслі 33 англамоўныя запазычанні, з іх у перыядычным друку зафіксавалі 24%.

Лексіка, якая абазначае назвы будынкаў, памяшканняў, устаноў :
бар ← *bar* “Калі надыхдзе вясна, браціслаўцы выйдучь на вуліцы, каб пасядзець і пагутарыці адзін з адным у кавярнях, рэстаранчыках, піўных барах.” (Культура, №43, 2005); “Як высветлілася, п’яныя мужчыны ля бара “Меркурый” збілі настаўніка.” (Народная Воля, 04.12.2003); *бокс* ← *box* “А электроніка з суседнім боксам спараная.” (Дзеяслоў, №6, 2005); *бунгала* ← *bungalow* “Але галоўная будоўля, якую сёлета па шэрагу прычын не ўдалося цалкам завяршыць, - так званае “бунгала”.” (Звязда, 01.10.2005); *вігвам* ← *wigwam*; *гіпермаркетаў* ← *hypermarket* “Але занадта сур’ёзныя людцы стаяць за праектамі гіпермаркетаў, што растуць у сталіцы і абласных цэнтрах як чарнобыльскія грыбы.” (Наша Ніва, 08.07.2005); *грыль-бар* ← *grill bar*

“Першым на маім шляху патрапіўся грыль-бар “Печкі-лавачкі”.” (ЛіМ, 09.12.2005); *дансінг-хол* ← *dancing hall*; *канкорс* ← *concourse*; *катэдж* ← *cottage* “Зрэшты, пра гэта гаварылася і потым, калі госці былі запрошаны ў хаты-катэджы на торт і гарбату.” (Звязда, 04.01.1995), “Прасторныя прыгожыя катэджы яшчэ магчыма зняць за тысячу долараў.” (Звязда, 07.06.2007), “Скончу тэхнікум, станем мы жыць у лесе, можа, у той жа казарме, ці пабудуем церам-катэдж – няважна.” (Полымя, №5, 2006), “Што зробіш, час збіраць кошыцы – выбудаваць сабе і сваім нашчадкам дачку-катэджык.” (Дзеяслоў, №1, 2005); *клазет* ← *closet*; *лобі* ← *lobby*; *МакДональдс* ← *Mac-Donald's* “Нагадаю, што ў часы “перабудовы” мара пра “прыгожае жыццё” ў савецкіх людзей не сягала вышэй *Coca-cola* і *Mac-Donald's*.” (Народная Воля, 28.01.2005), “Не бачыць ён (Сяргей Прылуцкі) “жывых персанажаў: начальнікаў, падлеткаў на ролях, ісламістаў, анархістаў, усялякіх нібыта абрыдлых *макдональдсаў-кокаколаў-мэрсаў...*” (Голас Радзімы, 16.10.2003), “Сустрэцца з мініАмерыкай можна, завітаўшы ў МакДональдс.” (Культура, №31, 05-11.08.2006); *супермаркет* ← *supermarket* “Вялікі поспех у наведвальнікаў мела, у прыватнасці, “Перасоўная партызанская крама” – гэткі маленькі супермаркет.” (Народная Воля, 02.02.2005), “Заўтра наш тата пасля работы зойдзе ў супермаркет.” (Вожык, №11, 2013), “Каліфарнійскі суд абавязаў сетку супермаркетаў The Vons Companies кампенсаваць урон у памеры больш як 18 млн. долараў ЗША.” (Звязда, 04.11.2006); *таўэр* ← *tower*; *трансепт* ← *transept*; *тунэль* ← *tunnel*; *тэнт* ← *tent*; *хол* ← *hall* “Запіс на прыём ажыццяўляецца дзякуючы камп’ютэрнай сістэме, устаноўленай у холе пасольства.” (Народная Воля, 06.12.2005), “Мы прайшлі ў катэдж, пабудаваны немамі падчас вайны для сваіх афіэраў... Там быў аграмадны хол.” (Дзеяслоў, №2, 2006).

З 18 лексічных адзінак падгрупы ў друку на беларускай мове выкарыстаны 50%.

Лексіка, якая абазначае назвы транспартных сродкаў: *багі* ← *buggy*; *каное* ← *canoe* “У байдарках і каное сядзелі прыгожыя, як здавалася Раману,

хлопцы і дзяўчыны.” (Дзеяслоў, №4, 2005); *байках* ← *bike* “На сваіх байках яны ліха несліся па вуліцы.” (Звязда, 02.10.2009); *боінг* ← *Boeing* “Марскія пехацінцы, зволеныя з арміі па віне генерала-зрадніка Прэскота, захапілі пасажырскі “Боінг”.” (Звязда, 01.10.2004), “Экіпажы “Боінгаў” і “Ту” – самім паклапаціцца пра ўзлётна-пасадачныя палосы.” (Народная Воля, 02.06.2004); *віліс* ← *willys* ← *J.Willys*; *джып* ← *jeep* “Гаспадар, а хутчэй гаспадарыня, старанна ўсё вывозілі на зімвы перыяд на сваіх “джыпах” альбо “мерсах”.” (ЛіМ, 09.12.2005), “Трэба яшчэ даказаць, што менавіта джып, а не нейкая іншая машына ў суцэльным патоку перавысіла хуткасць.” (Звязда, 14.06.2007); *джэт* ← *jet*; *думпер* ← *dumper*; *думпка* ← *dump-car*; *кар* ← *car* “У дзесятку самых дарагіх аўто увайшлі гоначныя кары і люксовыя седаны.” (Звязда, 01.10.2005); *катамаран* ← *catamaran* “У месцы прагулак на рацэ Дубравенка днямі з’явіцца прычал з катамаранамі.” (Звязда, 15.06.2006); *катар* ← *cutter* “І белы катар на Сажы...” (Звязда, 02.10.2012); *кеб* ← *cab*; *лайнэр* ← *liner* “Цяпер за мяжой знаходзіцца група беларускіх спецыялістаў па прыёмцы гэтага авіялайнера.” (Народная Воля, 02.06.2004); *мінівэн* ← *minivan* “У сямействе мінівэнаў самая эканомная “Honda Odyssey”.” (Звязда, 07.06.2007), “Сярод мноства варыянтаў... ёсць такі... перамяшчацца па роднаму прыгараду на ўмяшчальным і яшчэ не вельмі старым мінівэне.” (Звязда, 07.10.2005); *міні-трактар* ← *mini-tractor* “Гэтая ўстанова абзавялася навуточкім міні-трактарам і бензапілой.” (Народная Воля, 04.12.2003); *мотаролер* ← *motoroller*; *нікан* ← *pickip* “Сярод кампактных пікапаў – “Toyota Tacom”.” (Звязда, 07.06.2007); *пульман* ← *G. Pulman*; *ровар* ← *rover* “У савецкай Беларусі 1930-х ровар каштаваў тысячу рублёў, больш за карову.” (Наша Ніва, 07.07.2006); *ролз-ройс* ← *rolls roys* “Напляваць на выгоды, прыбытак, ролз-ройсы, абы ты на мае не паклала скрыжалі.” (Наша Ніва, 21.07.2006); *скутэр* ← *scooter* “Ехаць туды, куды вочы глядзяць, - усё роўна, на машыне ці на скутары.” (Чырвоная змена, 16.08.2012), “У яго аўтамабілі знаходзіліся два новыя скутэры, абутак.” (Звязда, 04.05.2007); *субмарына* ← *submarine*; *суперэкспрэс* ← *лац. super + express*; *мандэм* ← *tandem*; *тралейбус* ← *trolleybus* “Мінскі аўтазавод плануе

абнавіць мадэльны рад тралейбусаў.” (Народная Воля, 09.06.2004), “Аўтамабіль БМВ выехаў за межы праезнай часткі і ўдарыўся ў металічную апору тралейбуснай кантактнай сеткі.” (Звязда, 13.10.04); *тралейкар* ← *trolleycar*; *трамвай* ← *tramway* “Тут жа ўсё побач сваё, а там грамадскі транспарт, трамваі перапоўненыя. (Звязда, 03.10.2009), “На золку трамвай выйшаў з дэпо, набраў хуткасць і пакаціўся з гары.” (Маладосць, №5, 2006); *форд* ← *H.Ford*; *хардтан* ← *hard + top*; *хэлікоптар* ← *helicopter*; *хэтчбэк* ← *hatchback* “У сямействе мінівэнаў самая эканомная “Honda Odyssey”, сярод хэтчбэкаў – “MINI Cooper”.” (Звязда, 07.06.2007); *экспрэс* ← *express* “Маляўніча аформленыя старонкі гісторыі, з якіх можна даведацца... і пра чыгуначны экспрэс, які носіць імя нашай газеты.” (Звязда, 04.05.2007); *яхта* ← *yacht* рускі яхтсмен Віктар Конюхаў моцна захварэў падчас спаборніцтваў ... але не збіраецца даваць “sos!” і пакінуць яхту, бо яна каштуе аж 300000 даляраў.” (Маладосць, №5, 2006).

У склад групы ўвайшло 34 англіцызмы, 56% з якіх ўжыта ў даследаваных намі крыніцах.

Лексіка, якая абазначае назвы бытавой тэхнікі: *блендэр* ← *blender*; *грыль* ← *grill* “Ад усяго сэрца дзякуем за наладжанае свята і ўручаныя нам падарункі: мікрахвалеваю печ з грылем, а для гаспадаркі – трактар.” (Алеся, №4, 2005); *камбайн* ← *combine* “На сталё з’явіліся кухонны камбайн, міксер, кававарка.” (Вожык, №1, 2007); “Доўга не думаючы, уключыла кухонны камбайн і перакруціла пякучую агардніну.” (Алеся, №5, 2006); *міксер* ← *mixer*; *стайлер* ← *styler*; *тостэр/-ар / тосцэр* ← *toaster*; *фен* ← *fan*; *шэйкер* ← *shaker*.

Падгрупа налічвае 8 словаў англамоўнага паходжання, 25% з іх ужыты ў журналах і газетах Рэспублікі Беларусь.

Лексіка, якая абазначае назвы аргтэхнікі, прылад і паняццяў, звязаных з імі: *андроід* ← *android* “Ну як не ўзяць кітайскі prology i700... калі ў родных краях такі навігатар з дзвюма камерамі, 3G і іншымі функцыямі планшэта на андроідзе каштуе на 40 долараў даражэй.” (Народная Воля, 24.12.2014); *кампакт-дыску* ← *compact disk* “Цяпер поўная інфармацыя пра

адзін з шэдэўраў беларускай культурнай спадчыны змесціцца на кампакт-дыску.” (Настаўніцкая газета, 23.11.2005), “Усе ахвотныя таксама маглі набыць цудоўны сувенір – кампакт-дыск з унікальнымі запісамі цыганскіх спеваў.” (Культура, №23, 2006); *камп’ютар* ← *computer* “Кіраўнік аб’яднанага інстытута праблем інфарматыкі НАН Сяргей Абламейка прывёў некалькі прыкладаў прымянення суперкамп’ютэра.” (Беларусь, №5, 2006), “Неяк пашэнціла мне здабыць патрыманы камп’ютэр.” (Маладосць, №5, 2006); “Шмат хто з дзяцей аддае перавагу тэлевізару ці камп’ютару.” (Звязда, 14.06.2006); “Калі-нікалі я ўсё ж адольваў яе, хутчэй праз інстынкт, чым ад любові, глыбока ў начы, пад гарлавы выдых адключанага толькі што кампутара...” (Маладосць, №5, 2006); “Дачка нядаўна завязла яму кампутар, дык пісьменнік ужо пачаў выходзіць у Інтэрнэт.” (Наша Ніва, 21.07.2006); “О, браток тут камп’ютэр нядаўна набыў, зыхадам у Інтэрнет.” (Маладосць, №5, 2004); *навігатар* ← *navigator* “-Што гэта, Нічыпараўна? – Гэта яшчэ адзін з гэтым самым – з навігатарам, Сямёнаўна!” (Вожык, №11, 2013); *ноўтбук* ← *notebook* “Заўтра наш тата пасля работы зойдзе ў супермаркет і купіць табе веласіпед і новы ноўтбук!” (Вожык, №11, 2013); *плэер* ← *player* “Але зараз з’явілася новае пакаленне, якое глядзіць кліпы, карысціецца камп’ютэрам, плэерам...” (Культура, №43, 2005); *прынтэр* ← *printer* “У аднаго з іх пры вобычку канфіскаваны манітор, сістэмны блок, прынтэр і пяць вінчэстэраў.” (Народная Воля, 01.06.2004), “Не толькі цэнтральная раённая, але і восем сельскіх бібліятэк... ужо аснашчаны камп’ютарамі, ксераксамі, прынтэрамі, маюць доступ у Інтэрнэт. (Звязда, 16.08.2006); *сейф* ← *safe* “Сейф адчыняў Анатоль Белавус.” (Вожык, №2, 2007); “Там у сейфе ляжаў стары, ужо трохі заржавелы з падрапаным шклом гадзіннік маркі “Ruhla”.” (Вожык, №10, 2013); *sim-карту* ← *sim-card* “... паліцэйскім дастаткова складана адсачыць шлях выкрадзенага мабільніка, калі злачынцы адразу ж выкідваюць sim-карту.” (Звязда, 02.09.2005); *сканер* ← *scanner* “Дарэчы, па французскай праграме падтрымкі мастацтва Брагінскую карцінную галерэю абсталявалі неабходнай камп’ютэрнай тэхнікай, паставілі сканеры, падарылі відэакамеру...” (Народная

Воля, 24.12.2003); “Грошы здымаюцца аўтаматычна з рахунку сканэрам, што счытвае нумар машыны. (Наша Ніва, 07.07.2006); *СМС / эсэмэс / SMS ← SMS* “У гэты абнуляваны момант табе прыходзіць SMS-паведамленне з простым пытаннем: “Спіш?” (Маладосць, №5, 2006), “Прызнацца, я не надта верыў у тое, што Арцём атрымае SMSку.” (Маладосць, №11, 2005), “Арыф такія эсэмэскі піша: “Добрай раніцы! Жадаю прымна правесці дзень. Кахаю ўсім сэрцам.” (Чырвоная змена, 09.09.2005); *тры джы* ← *3G* “Ну як не ўзяць кітайскі prology i700... калі ў родных краях такі навігатар з дзвюма камерамі, 3G і іншымі функцыямі планшэта на андроідзе каштуе на 40 долараў даражэй. (Народная Воля, 24.12.2014).

У склад падгрупы ўключана 12 адзінак, 100% якіх ўжата ў беларускамоўнай перыёдыцы.

Лексіка, якая абазначае назвы канцэлярскіх тавараў: *бэдж* ← *badge* “Сёлета усе гэтыя службы працавалі, бы гадзіннік: засяліцца ў гатэль, атрымаць бэдж і фестывальныя “клёнікі” я паспела за лічаныя хвіліны.” (Культура, №46, 2005); *ватмана* ← *whatman* “На вялікім лісце ватмана – каляровымі фламастарамі: твар. Збіты, у крыві.” (Маладосць, №12, 2005); *скотч* ← *scotch* “Газавы і пнеўманічны пісталеты, вярхоўка, вязаныя шапачкі з прарэзамі для вачэй і скотч канфіскаваны супрацоўнікамі Фрунзенскага аддзела аховы сталіцы.” (Звязда, 16.11.1999), “Нейкі дзівак аднаго з хворых дрэўцаў перавязаў чорным скотчам.” (Маладосць, №9, 2006); *фламастар* ← *Flo-Master* “Менавіта беларускімі фламастарамі зацікавілася азіяцкая краіна.” (Наша Ніва, 27.03.2013).

З чатырох лексічных адзінак падгрупы ў друку на беларускай мове выкарыстаны 100%.

Лексіка, якая абазначае назвы сродкаў гігіены: *блендамед* ← *blend-a-med* “Пасля вячэры зноў посуд памыеце, у туалет не адзін раз заскочыце, зубы “блендамедам” пашаруеце...” (Маладосць, №5, 2005); *памперс* ← *ampers* “Глядзіш беларускую рэкламу – адны памперсы.” (Народная Воля, 08.02.2002), “У планах вытворцы памперсаў з Хрушам і Сцяпашкам – вывад

прадукцыі на рынкі кнаін СНД.” (Звязда, 14.06.2007); *тампакс* ← *tampax* “Партугалія прадставіла шыкоўную люстру з тампаксаў.” (Мастацтва, №9, 2005); *шампунь* ← *shampoo* “Таксама я рэкламавала шампунь і марожанае, якога за дзень давялося пакаштаваць 12 штук.” (Чырвоная змена, 09.09.2005), “Валасы на галаве ў спякту лепш мыць шампунем з экстрактам эўкаліпта.” (Звязда, 24.05.2007).

З чатырох лексічных адзінак падгрупы ў друку на беларускай мове ўжыты 100%.

Лексіка, якая абазначае назвы сістэм і спосабаў абслугоўвання: *барбекю* ← *barbeque* “... існуе праграма барбекю, якая здзяйсняецца на спецыяльна абсталяваных пляцоўках для адпачынку ў лесе.” (Маладосць, №12, 2005); *дыскаўнт* ← *discount* “У Мінску на вуліцы Прытыцкага, 144 (Фрунзенскі раён) адкрыўся першы ў краіне харчовы магазін нізкіх цэн (фармат “дыскаўнт”).” (Народная Воля, 13.12.2003); Чалавек, які ў нас купляе машыну ці запчасткі да яе другі раз і болей, карыстаецца дысконтнай сістэмай разлікаў, г.зн. яму прадастаўляюцца значныя скідкі. (Чырвоная змена, 04.05.2007); *дыскаўнтар* ← *discounter* “Дыскаўнтар. Сістэма накапляльных скідак!” (Вожык, №11, 2013); *тэйк эвэй* ← *take away* “Першае, што з’явілася з паслуг – гэта ежа на вынас (take away).” (Універсітэт, 16.02.2015); *фаст-фуд* ← *fast-food*.

80% з пяці лексем англамоўнага паходжання ўжыты ў перыёдыцы на беларускай мове.

Лексіка, якая абазначае некаторыя іншыя прылады і прадметы бытавога ўжытку: *барбекю* ← *barbeque* “У пункце пракату можна ўзяць палатку, барбекю, кацялкі – фактычна ўсё, што можа спатрэбіцца.” (Чырвоная змена, 22. 08.2012); *каністра* ← *canister* “А там зірк – каністра пустая.” (Звязда, 26.11.2005), “Многія беларусы запраўляліся расійскім палівам, як кажуць, напоўніцу – залівалі поўныя бакі машын і хавалі ў багажнікі каністры-бочкі.” (Народная Воля, 24.12.2014); *клумба* ← *clump* “У прыватнасці будуць ... устаноўлены дэкаратыўныя вазы і клумбы, пакладзена

новая плітка.” (Народная Воля, 04.12.2003); “І мы не рызыкуючы затрымлівацца каля шматзначнай клумбы, пайшлі ўздоўж возера.” (Дзеяслоў, №2, 2006); “Алена гадуе двое дзяцей, урабляе гарод ... а ў дадатка штовесну разьбівае клумбы ля хаты й канторы.” (Наша Ніва, 07.07.2006); *ліфт* ← *lift* “Ты заходзіш у ліфт. Там – люстэрка.” (Маладосць, №5, 2006), “...кажа паўабаронца мюнхенцаў Анатоль Цімашчук, якога карэспандэнт “Звязды” ледзь стрымаў ля атэльнага ліфта.” (Звязда, 02.10.2012); *плед* ← *plaid* “Старавежску імкліва закутваўся ў змрчны зімовы вечар, як у пацёрты плед.” (Дзеяслоў, №6, 2005), “Модны трэнд на восень і зіму – англійская правінцыя, а гэта і накідкі-пледы, і клетка, і паляўнічыя трафеі.” (Звязда, 02.10.2009), “Наведвальнікам VIP-залы, пры жаданні, будуць нават выдавацца пледы.” (Універсітэт, 16.02.2015); *чэк* ← *cheque* “Прычым колькасць саміх чэкаў напісана чорным па белым.” (Народная Воля, 01.03.2005), “Таму зараз трэба мець нейкі дакумент – чэк, квітанцыю, што рыба набыта недзе на прадпрыемствах гандлю.” (Звязда, 12.05.2007).

У падгрупу ўвайшло 6 адзінак, з іх маюць прыклады ў друку 100% англіцызмаў.

Такім чынам можна адзначыць, што агульны працэнт ужывання англамоўных запазычанняў бытавой сферы ў беларускамоўным перыядычным друку канца XX – пачатку XXI стст. складае 55,5% пры выяўленай намі, колькасці 206 адзінак, што сведчыць аб даволі высокім агульным ўзроўні адаптаванасці лексічных адзінак даследуемай намі сферы.